

EUROMONITOR

RAPORT TRIMESTRIAL DE MONITORIZARE A PROGRESULUI ÎN
IMPLEMENTAREA PLANULUI DE ACȚIUNI UNIUNEA EUROPEANĂ-
REPUBLICA MOLDOVA ÎN PERIOADA OCTOMBRIE-DECEMBRIE 2014

Autori:

Igor Boțan
Denis Cenușa
Alexandru Fală
Mariana Kalughin
Adrian Lupușor
Iurie Morcotylo
Polina Panainte

Chișinău, februarie 2015

CUPRINS

Introducere	3
■ Reforma Justiției	4
■ Combaterea corupției	6
■ Drepturile și libertățile fundamentale ale omului	7
■ Soluționarea conflictului transnistrean	8
■ Creșterea bunăstării populației	11
■ Politici macroeconomice și macrofinanciare	12
■ Economia de piață funcțională	13
■ Dezvoltarea rurală și regională	13
■ Politica socială și de ocupare a forței de muncă	14
■ Relații comerciale	15
■ Serviciul vamal	15
■ Standardele, reglementările tehnice și procedurile de evaluare a conformității (domenii armonizate)	17
■ Eliminarea restricțiilor și optimizarea administrării (domeniile nearmonizate)	18
■ Aspecte sanitare și fitosanitare	18
■ Dreptul de stabilire și dreptul societăților	20
■ Politica concurențială	20
■ Statistica	21
■ Politica industrială	21
■ Sănătatea publică	23
■ Servicii financiare	23
■ Controlul financiar și aspectele aferente	24
■ Circulația capitalului și a plăților curente	24
■ Circulația persoanelor, inclusiv circulația muncitorilor și coordonarea politicilor de securitate socială	25
■ Drepturile de proprietate intelectuală și industrială	26
■ Transport	27
■ Societatea informațională	28
■ Achiziții publice	29
■ Impozitarea	30

Introducere

Raportul trimestrial de monitorizare a progresului în implementarea PAUEM în perioada octombrie-decembrie 2014 este elaborat în cadrul proiectului comun "Relațiile UE-Moldova – monitorizarea progresului în cadrul Parteneriatului estic în anul 2014" finanțat de Fundația Soros-Moldova. Acesta este cel de-al 34-lea Euromonitor elaborat începând cu anul 2005 în vederea monitorizării progreselor autorităților în îndeplinirea angajamentelor asumate în relație cu Uniunea Europeană.

Euromonitorul este un produs elaborat trimestrial în scopul informării și stimulării participării active a publicului în dezbaterile legate de procesul de integrare europeană. Raportul este fundamentat pe evaluarea progresului înregistrat de autorități, problemele și oportunitățile procesului de integrare la toate nivelele de politici prioritare. Monitorizarea progresului este bazată pe o metodologie special elaborată, iar rezultatele acesteia sunt prezentate publicului larg într-o manieră accesibilă și atractivă.

Raportul trimestrial este structurat pe **28 de domenii**, în cadrul carora sunt prezentate evoluțiile perioadei monitorizate, este evaluat impactul acțiunilor întreprinse și identificate probleme majore. Raportul este disponibil pe paginile web a organizațiilor partere www.e-democracy.md și www.expert-grup.org. De asemenea, a fost creată pagina separată - www.euromonitor.md, care este concepută ca un instrument de vizualizare intuitivă și prietenoasă a dinamicii progresului în procesul de integrare europeană a Moldovei. Pagina www.euromonitor.md prezintă o evaluare a situației inițiale (2005), a progreselor anuale și a progresului trimestrial realizat la nivelul fiecărei acțiuni/reforme în parte, domeniului de politici și la nivel global. Prezentarea situației inițiale (din 2005) și a celei curente (2012) se face în baza concluziilor raportului de evaluare a progresului pentru anii 2005-2012 și este axat pe domeniile incluse în raport. Progresul trimestrial pentru anul 2014 este, de asemenea, evaluat în baza domeniilor incluse în raport.

■ Reforma Justiției

Evoluții trimestriale majore

Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană pentru anii 2014-2016 (Planul național de acțiuni), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 808 din 07.10.2014, pentru trimestrul al IV-lea al anului 2014, prevedea mai multe acțiuni relevante reformei justiției. În mod special, aceste acțiuni au ținut de elaborarea și promovarea unor proiecte de acte normative: proiectul de lege pentru modificarea Constituției RM în partea ce ține de componența și criteriile de selectare a judecătorilor Curții Constituționale¹; proiectul de lege pentru modificarea Constituției RM în partea ce ține de termenul inițial de numire a judecătorilor și selectarea judecătorilor Curții Supreme de Justiție, precum și în vederea concretizării rolului Consiliului Superior al Magistraturii în procesul de autoadministrare a sistemului judecătoresc, componenței și competențelor acestuia, precum și proiectul de modificare a actelor legislative necesare implementării modificărilor operate în Constituția RM²; proiectul de lege pentru modificarea unor acte legislative, inclusiv a Legii nr. 152 din 08.06.2006 privind Institutul Național al Justiției, referitoare la instruirea procurorilor, judecătorilor și a altor persoane care contribuie la înfăptuirea justiției³; proiectul de hotărâre a Guvernului privind transferul poliției judecătorești în subordinea Ministerului Justiției⁴.

Planul național de acțiuni prevede, ca acțiune separată, implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016 (SRSJ), aprobată prin Legea nr. 231 din 25.11.2011, și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 6 din 16.02.2012.

În vederea implementării SRSJ, prin Hotărârea Guvernului nr. 901 din 27.10.2014, a fost aprobat Planul de acțiuni pentru reorganizarea serviciilor medicale din penitenciare pe anii 2015-2016. Potrivit autorităților, documentul de politici va eficientiza activitatea serviciilor medicale din penitenciare și va spori calitatea asistenței medicale acordată persoanelor private de libertate.⁵ Se prevede, inclusiv: evaluarea specializată (de către experți independenți) a sistemului actual de management medical; acreditarea tuturor serviciilor medicale acordate în sistemul penitenciar; majorarea numărului de personal medical pentru asigurarea activității adecvate și revizuirea cadrului normativ în privința acordării posibilității lucrătorilor medicali de a activa în instituțiile medico-sanitare publice; elaborarea pachetului de servicii pentru acordarea serviciilor medicale primare deținuților (ambulatoriu și asistență de urgență); reorganizarea asistenței medicale de staționar a deținuților, prin crearea saloanelor specializate în cadrul spitalelor raionale sau regionale.

În perioada de referință, au fost elaborate câteva proiecte de acte normative derivate din SRSJ: proiectul de Lege cu privire la Agentul Guvernamental⁶; proiectul de lege pentru modificarea Legii cu privire la avocatură⁷; 3 proiecte de legi în vederea eficientizării mecanismului de declarare a veniturilor/proprietății și intereselor personale în serviciul public (proiectul Legii cu privire la Centrul Național de Integritate, proiectul de Lege privind declararea averii și intereselor personale, proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor

¹ Potrivit autorităților, proiectul de lege a fost elaborat și remis spre examinare Guvernului.

² Potrivit autorităților, proiectul de lege a fost elaborat și remis spre examinare Guvernului.

³ Potrivit autorităților, proiectul de lege a fost elaborat și remis spre examinare Guvernului.

⁴ Potrivit autorităților, proiectul de hotărâre de Guvern a fost elaborat și remis spre examinare Guvernului,

<http://justice.gov.md/libview.php?l=ro&idc=4&id=2403>.

⁵ <http://justice.gov.md/libview.php?l=ro&idc=4&id=2277>

⁶ <http://justice.gov.md/libview.php?l=ro&idc=4&id=2301>

⁷ <http://justice.gov.md/libview.php?l=ro&idc=4&id=2405>

acte legislative)⁸; proiectul de Hotărâre a Guvernului cu privire la organizarea și funcționarea Agenției de administrare a instanțelor judecătorești⁹.

În contextul SRSJ, au fost elaborate și lansate mai multe studii: Studiul privind mecanismele de răspundere disciplinară a administratorilor autorizați¹⁰; Studiul privind sistemul de asigurare de răspundere civilă profesională a administratorilor autorizați¹¹; Studiul cu privire la unificarea practicii judiciare și asigurarea principiului securității raporturilor juridice în Republica Moldova¹²; Studiul privind marja de discreție a actorilor sectorului justiției în codurile de procedură penală și civilă și Codul contravențional¹³.

A fost inaugurat primul Centru de reabilitare socială a persoanelor liberate de pedeapsă penală din RM (Florești), reformarea Serviciului de probațiune și înființarea centrelor de reabilitare socială a persoanelor aflate în probațiune fiind una din acțiunile complexe prevăzute de SRSJ.¹⁴

Impactul acțiunilor întreprinse

Pornind de la esența acțiunilor întreprinse (în buna parte, acestea țin de elaborarea proiectelor de acte normative și studiilor), efectul acestora nu poate fi imediat. Pentru acest motiv, la moment, impactul acțiunilor întreprinse nu poate fi evaluat. Și în cazul unor acțiuni concrete, cum ar fi inaugurarea Centrului de reabilitare socială a persoanelor liberate de pedeapsă penală din Florești, acestea urmează a fi replicate pentru întreg teritoriul țării. Potrivit datelor Oficiului Central de Probațiune al RM, în luna august 2014, se aflau în probațiune 10 886 de persoane, la biroul de probațiune din Florești fiind în probațiune 210 persoane.¹⁵

Sectorul justiției, în percepția publicului, rămâne a fi puțin credibil. Potrivit Barometrului Opiniei Publice (noiembrie 2014), 70 % din respondenți deloc nu au încredere sau nu prea au încredere în justiție.¹⁶

Principalele probleme depistate

Se mențin restanțe esențiale în procesul de implementare a SRSJ. Reformarea organelor Procuraturii este o restanță majoră, nefiind adoptate actele normative în vederea implementării documentului de politici.¹⁷ Restanța a cauzat ratarea a 1,8 milioane EUR din suportul bugetar oferit de către Uniunea Europeană pentru reformarea justiției.¹⁸

⁸ <http://justice.gov.md/libview.php?l=ro&idc=4&id=2391>

⁹ <http://justice.gov.md/libview.php?l=ro&idc=4&id=2408>

¹⁰ Studiul poate fi accesat la:

http://www.justice.gov.md/public/files/file/studii/studii_srsj/studiu_raspundere_disciplinara_administrator_authorized.pdf

¹¹ Studiul poate fi accesat la:

http://www.justice.gov.md/public/files/file/studii/studii_srsj/Studiu_raspundere_civila_administrator_authorized_1.pdf

¹² Studiul poate fi accesat la:

http://justice.gov.md/public/files/file/studii/studii_srsj/Danilet_text.pdf

¹³ Studiul poate fi accesat la:

http://justice.gov.md/public/files/file/studii/studii_srsj/STUDIU_proiect_marja_discretiei_pt_dezbat_17.12.2014.pdf

¹⁴ <http://justice.gov.md/libview.php?l=ro&idc=4&id=2260>

¹⁵ <http://justice.gov.md/libview.php?l=ro&idc=4&id=2260>

¹⁶ http://ipp.md/public/files/Barometru/Brosura_BOP_11.2014_prima_parte-r.pdf

¹⁷ <http://justice.gov.md/libview.php?l=ro&idc=4&id=2343>, Proiectul de lege elaborat în acest sens a fost remis spre examinare Comisiei de la Veneția.

¹⁸ Suportul bugetar direct pentru reforma justiției, oferit RM de Uniunea Europeană, constituie 6 milioane EUR. Prima tranșă, 15 milioane EUR, a fost transferată în 2013. A doua tranșă, 13,2 milioane EUR, a fost transferată în 2014.

O altă restanță constituie elaborarea normelor de conduită și integritate în cadrul organelor de ocrotire a normelor de drept la nivel național (acțiune prevăzută și de Planul național de acțiuni). La nivel sectorial, există standarde de integritate, care necesită a fi conformate actualelor prevederi ale legislației, în mod special – cadrului legal anticorupție: Codul de etică al judecătorului, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 366/15 din 29.11.2007; Codul de etică al procurorului, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Procurorilor nr. 12-3d-228/11 din 04.10.2011; Codul de etică și deontologie al polițistului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 481 din 10.05.2006; Codul de conduită a colaboratorilor Centrului Național Anticorupție, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 664 din 30.08.2013; Codul de conduită a colaboratorului vamal, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 456 din 27.07.2009.

■ Combaterea corupției

Evoluții trimestriale majore

Agențiile naționale anticorupție și-au desfășurat activitatea în limitele mandatelor instituționale. În octombrie 2014, Procuratura Generală a comunicat finalizarea urmăririi penale în cel de-al doilea dosar pentru fals în declarațiile cu privire la venituri și proprietate, precum și expedierea acestuia instanței judecătorești.¹⁹ Cauza a fost inițiată, în baza sesizării Comisiei Naționale de Integritate (CNI), în privința primarului din satul Cimișeni, raionul Criuleni. Pornind de la actul de constatare al CNI, ar rezulta discrepanțe dintre starea de fapt și datele din declarațiile depuse de către demnitar pentru anul 2012, învinuitul nedeclarând: 1 782 bunuri imobile (terenuri și clădiri) deținute împreună cu soția sa; 10 unități de transport deținute împreună cu soția sa; 6 conturi bancare; venitul obținut împreună cu soția sa în sumă totală de 64 530 MDL; venitul obținut sub formă de transfer în sumă de 79 970 EUR etc.

Totodată, potrivit șefului Procuraturii Anticorupție, în octombrie 2014, a fost pornită cea de-a doua cauză penală pentru îmbogățire ilicită.²⁰ Cauza vizează un funcționar din administrația publică locală.

Impactul acțiunilor întreprinse

La 03 decembrie 2014, Transparency International a lansat Indicele Perceperii Corupției 2014 (IPC 2014). Potrivit Transparency International – Moldova, perceperea corupției în RM nu s-a schimbat, RM înregistrând în 2014 un scor al IPC de 35 puncte, plasându-se pe locul 105 din 175 țări incluse în clasament.²¹ În 2013 scorul IPC a fost același, RM fiind pe locul 102 din 177 țări din clasament.

Principalele probleme identificate

Deficiențele în urmărirea penală a falsului în declarații ar putea fi generate de caracterul confuz al dispozitivului art. 352¹ din Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002 (Cod penal).²² În sensul legii penale, prin fals în declarații se înțelege declarația necorespunzătoare adevărului, făcută unui organ competent în vederea producerii unor consecințe juridice, pentru sine sau pentru o terță persoană, atunci când, potrivit legii sau împrejurărilor, declarația servește pentru producerea acestor consecințe. Astfel, organul de urmărire penală trebuie să probeze că s-a făcut uz de fals pentru a produce anumite consecințe juridice, declarația cu privire la venituri și proprietate servind pentru producerea acestor consecințe. Această sarcină ar putea fi una de nerealizat. În esență, declarația cu privire la venituri și proprietate nu poate să

¹⁹ <http://www.procuratura.md/md/com/1211/1/5912/>. Primul dosar a fost finalizat în mai 2014, <http://www.procuratura.md/md/news/1211/1/5742/>.

²⁰ <http://www.moldovacurata.md/news/view/doua-cauze-penale-pentru-imbogatire-ilicita>. Prima cauză a fost pornită în mai 2014.

²¹ http://transparency.md/files/docs/PR_IPC_2014_romA.pdf

²² <http://www.e-democracy.md/files/cni-2-ani-mariana-kalughin.pdf>

producă careva consecințe juridice nici pentru declarant, dar nici pentru terț. Pentru a da perspectivă urmării penale pentru astfel de fapte, este necesară completarea Codului penal cu prevederi clare care ar incrimina cert indicarea în declarație a datelor inexacte sau incomplete. Reamintim, că Parlamentul a recepționat un proiect de lege (Proiectul legii privind modificarea și completarea unor acte legislative²³), care cuprindea propuneri și în acest sens. Proiectul a rămas fără examinare.

Și normele referitoare la îmbogățirea ilicită (art. 330² din Codul penal), dar și confiscarea extinsă (art. 106¹ din Codul penal), poartă un caracterul confuz și echivoc, care ar putea determina practici neuniforme. Cu titlu de exemplu, nu este concretizată valoarea care depășește substanțial mijloacele dobândite. De altfel, Legea nr. 1264 din 19.07.2002 „Privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere” operează cu noțiunea de diferență vădită între proprietatea dobândită și veniturile obținute de subiectul declarării. Prevederile referitoare la îmbogățirea ilicită, dar și confiscarea extinsă, sînt incerte și în contextul unor norme constituționale. Asupra acestui fapt insistă un avocat parlamentar, care, la 03 decembrie 2014, a sesizat Curtea Constituțională, solicitînd examinarea constituționalității prevederilor.²⁴ Se susține că prevederile contravin mai multor norme constituționale, inclusiv celor conținute în art. 46 alin. 3 din Constituția RM care prezumă caracterul licit al dobîndirii averii. Pentru a da mai multă siguranță prevederilor, autoritățile ar trebui să se preocupe de revizuirea fundamentală a mai multor concepte constituționale și penale: prezumția constituțională a legalității bunurilor; prezumția de nevinovăție și inversarea sarcinii probațiunii; dreptul de a nu se auto-incrimina.²⁵

■ Drepturile și libertățile fundamentale ale omului

Evoluții trimestriale majore

- Respectarea, protecția și asigurarea drepturilor omului în Republica Moldova a fost apreciată cu 5,64 puncte din 10 în cadrul Indexului Național Anual al Drepturilor Omului 2014²⁶. Această notă înseamnă că situația la capitolul drepturilor omului este sub limita nivelului satisfăcător, cu multe încălcări înregistrate sistemic. În comparație cu anul 2013 scorul la capitolul situația generală privind drepturile omului în Moldova a scăzut ușor, din cauza înrăutățirii cadrului instituțional pentru protecția drepturilor omului. Principalele deficiențe în domeniu țin de reformarea întîrziată a instituției ombudsmanului și subminarea activității Consiliului pentru prevenirea și combaterea discriminării.
- Cazurile de tortură au înregistrat o descreștere cu aproximativ 8 la sută în 2014 față de anul 2013, arată un raport privind tortura și alte rele tratamente. Astfel, în 2014 cetățenii s-au adresat la Procuratură cu 663 de plângeri mai puțin, față de anul 2013. Această situație, potrivit studiului efectuat de procurori, denotă cel mai scăzut nivel din ultimii 5 ani (anul 2009 – 992 plângeri, 2010 – 828, 2011 – 958, 2012 – 940, 2013 – 719 sesizări). Potrivit studiului, cele mai multe acte de tortură sunt comise în stradă sau alte locuri publice (255 cazuri), în incinta inspectoratelor de poliție (152 cazuri), în instituțiile penitenciare (102 cazuri). Menționăm că, începînd cu anul 2010 și pînă în prezent, Republica Moldova a fost condamnată la CEDO în 49 de hotărâri pentru încălcarea prevederilor art.3 (interzicerea torturii) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

²³ <http://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/2002/language/ro-RO/Default.aspx>

²⁴ <http://www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=sesizari&docid=323&l=ro>, Sesizarea nr. 60a din 03.12.2014 privind controlul constituționalității prevederilor art. III pct. 3, pct. 4, pct. 12 și art. IV pct. 1 și pct. 2 din Legea nr. 235 din 23 decembrie 2013 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

²⁵ <http://www.e-democracy.md/files/cni-2-ani-mariana-kalughin.pdf>

²⁶ Centrul de Informare în domeniul Drepturilor Omului, <http://www.cido.org.md>

Principalele probleme depistate

- La finalul mandatului legislativul nu a reușit să promoveze un șir de legi menite să asigure o mai bună protecție a drepturilor omului în Republica Moldova. În acest sens menționăm neadoptarea în lectură finală a proiectului de lege cu privire la introducerea unei cote de reprezentare minimă atât pentru femei, cât și pentru bărbați pentru a asigura promovarea participării active a femeilor la luarea deciziilor în structurile de reprezentare publică. De asemenea, nu au fost aprobate în lectură finală modificările Codului Audiovizualului care ar reglementa transparența finanțării și proprietății mass-media.
- Lipsa consensului asupra candidaților pentru funcția de Avocați ai poporului. Chiar dacă Legea nr.52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul poporului a intrat în vigoare încă în aprilie 2014, aceasta este nefuncțională în condițiile în care candidaturile selectate în urma unui concurs public nu au avut susținerea majorității parlamentare.
- În 2014, Republica Moldova a pierdut la CEDO 24 de dosare, cu 5 mai mult decât în 2013. În 21 de hotărâri emise, Curtea a constatat cel puțin o încălcare a Convenției Drepturilor Omului. În anul trecut, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) a înregistrat 1,105 de cereri îndreptate împotriva Moldovei, cu 249 mai puțin decât în anul 2013. Cel mai mult Republica Moldova a fost condamnată pentru încălcarea dreptului la libertate și la siguranță – 5 cazuri, dreptul la un proces echitabil – 5 cazuri și dreptul la tratament inuman sau degradant 4 cazuri.

■ Soluționarea conflictului transnistrean

Problema fermierilor moldoveni a rămas nesoluționată

În cadrul întrevederii din 6.10.2014 a reprezentanților politici în reglementarea transnistreană, cu participarea experților din cadrul grupurilor de lucru pentru economie de la Chișinău și Tiraspol, în prezența reprezentanților partenerilor internaționali din formatul de negocieri „5+2”, au fost discutate probleme legate de asigurarea accesului fermierilor din raionul Dubăsari la terenurile agricole situate după traseul Tiraspol-Camenca. Chișinăul a prezentat un proiect de acord menit să asigure accesul liber al fermierilor la terenurile agricole, reiterând faptul că proiectul privind accesul la terenurile agricole nu trebuie să abordeze aspecte ce țin de dreptul la proprietate al fermierilor sau să impună proprietarilor plăți pentru utilizarea acestor terenuri. Problema a fost abordată în contextul protestelor proprietarilor de terenuri din stînga Nistrului, care nu au acces la pămînt. Pe de altă parte, Tiraspolul a refuzat să accepte propunerea Chișinăului, invocînd prevederile legislației locale și a faptului că loturile respective se află la balanța Fondului național de rezervă al Transnistriei, fiind proprietatea Administrației de stat a raionului și orașului Dubăsari. Din considerentele menționate, partea transnistreană și-a menținut poziția că este necesară semnarea acordurilor de arendă cu toți fermierii din localitățile aflate sub jurisdicția Republicii Moldova pentru ca aceștia să-și poată prelucra cele aproximativ 6 mii hectare de terenuri agricole. În consecință, Guvernul a aprobat un regulament de compensare a cheltuielilor proprietarilor care nu au acces la terenurile agricole, constituind 2 mii de lei/ha. Compensarea cheltuielilor se face prin intermediul Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură, din alocațiile de 11 milioane lei ale Ministerului Agriculturii.

Problema școlilor cu predare în limba română

Autoritățile moldovene au ajuns la un acord cu administrația transnistreană în privința arendării încăperilor folosite de cele opt școli moldovenești din Transnistria, aflate sub jurisdicția Moldovei, și inspectării acestora. Scopul inspectărilor este evaluarea stării de fapt a școlilor.

Problema telecomunicațiilor

În cadrul întrunirii grupurilor de lucru pentru telecomunicații și servicii poștale de la Chișinău și Tiraspol au fost dezbătute aspectele tehnice ce țin de utilizarea adecvată a spectrului de frecvențe în banda 800 MHz, de către părți, pentru înlăturarea efectelor de interferență în banda respectivă, care împiedică funcționarea rețelelor de comunicații electronice. Un subiect aparte a fost cel privind utilizarea în regiunea transnistreană a sistemelor neautorizate în banda de frecvențe 2500-2690 MHz, fapt ce limitează implementarea rețelelor pe malul drept al Nistrului. Partea transnistreană a refuzat însă stabilirea termenilor exacti de scoatere din exploatare a sistemelor menționate.

Problema documentării cu acte de stare civilă

În cadrul întrunirii grupurilor de lucru pentru actele de stare civilă și documentare a populație au fost discutate problemele cu care se confruntă locuitorii de pe ambele maluri ale Nistrului în procesul de documentare cu acte de stare civilă. Partea moldovenească a reiterat faptul că soluționarea problemelor de acest gen poate fi asigurată în contextul ratificării de către Moldova a tratatelor internaționale în domeniu, inclusiv în partea ce ține de mecanismele de asistență juridică în materie civilă și familială, precum și standardele referitoare la protecția datelor cu caracter personal. Abordarea respectivă este importantă, întrucât în ultima perioadă a sporit numărul de cereri prin care persoanele domiciliat în regiunea transnistreană a Republicii Moldova solicită eliberarea actelor de stare civilă și de identitate de model național. Pentru evitarea cazurilor de prezentare a unor înscrisuri inexacte, eronate sau falsificate în procesul de documentare a locuitorilor din stînga Nistrului cu acte de model național, verificarea veridicității informațiilor respective urmează a fi efectuată prin intermediul platformelor de dialog existente.

Activitatea Comisiei Unificate de Control

Ședințele din cadrul Comisiei Unificate de Control (CUC) din Zona de Securitate (ZS) au fost dedicate următoarelor subiecte:

- Asigurarea ordinii în cele 16 secții de votare din Zona de Securitatea pentru alegerile parlamentare din 30 noiembrie 2014;
- Problema circulației libere a cetățenilor în Zona de Securitate, în condițiile barierelor impuse de structurile de forță ale Tiraspolului pentru persoanele și unitățile de transport din Moldova;
- Încălcările comise de structurile de forță transnistrene în Zona de Securitate, și anume reținerea și răpirea la 29 noiembrie 2014 a căpitanului de poliție Veaceslav Ghenciu, membru al grupului mixt de anchetă din cadrul Inspectoratului de Poliție Bender;
- Reținerea la 2 decembrie 2014 de către organele de drept ale Republicii Moldova a vameșului transnistrean, Alexandr Subbotin, în localitatea Molovata Nouă pentru estorcarea de bani de la un cetățean.

Activitatea mediatorilor și garanțiilor

În perioada 4-5 decembrie 2014, Ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Natalia Gherman, a participat la adunarea Consiliului ministerial al OSCE de la Basel în cadrul căreia au fost dezbătute probleme referitoare la securitatea regională. În alocuțiunea sa, Ministrul Natalia German s-a referit la:

- soluționarea pe cale pașnică a conflictului din Ucraina și rolul OSCE în acest proces;
- soluționarea problemei transnistrene, avînd la bază principiile suveranității și integrității Republicii Moldova cu oferirea unui statut politic special Transnistriei;

- soluționarea problemelor cu caracter imediat – accesul fermierilor moldoveni la terenurile din stînga Nistrului; asigurarea drepturilor copiilor moldoveni din stînga Nistrului care studiază în școlile cu predare în limba română; implementarea prevederilor Acordului de Asociere cu UE și în stînga Nistrului;
- necesitatea reluării discuțiilor pe teme politice în format „5+2”;
- necesitatea finalizării retragerii prezenței militare a Rusiei din regiunea transnistreană.

Declarația finală a Consiliului Miniștrilor Afacerilor Externe ai țărilor OSCE a îndemnat la promovarea măsurilor de consolidare a încrederii și la abținerea de la acțiuni ce ar putea destabiliza situația în regiune. De asemenea, declarația se referă și la necesitatea oferirii unui caracter sistematic negocierilor în formatul "5+2" pentru avansarea negocierilor. Consiliul Miniștrilor Afacerilor Externe ai țărilor OSCE a pledat pentru identificarea unei soluții pașnice conflictului transnistrean, bazată pe respectarea suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova și elaborarea unui statut special al Transnistriei, ce va garanta drepturile populației din regiune.

OSCE

La sfîrșitul lunii octombrie 2014, Republica Moldova a fost vizitată de Reprezentantul Special al Președintelui în exercițiu al OSCE, Radojko Bogojevic, care a avut întrevederi cu reprezentanții autorităților moldovene și a administrației transnistrene. Demnitarul OSCE a constatat că în dialogul dintre Transnistria și Moldova lipsesc realizări pozitive. Concluzia a fost făcută după întîlnirea de la Tiraspol, în cadrul căreia reprezentanții transnistreni s-au plîns că autoritățile moldovene nu emite certificate întreprinderilor transnistrene pentru exportul în Rusia, iar Ucraina recurge tot mai frecvent la reținerea mărfurilor transnistrene la frontieră. Autoritățile transnistrene consideră că Rusia a impus embargo doar pentru produsele moldovene, nu și pentru cele transnistrene, iar Transnistria, potrivit Memorandumului din 1997, "are dreptul recunoscut internațional de a efectua independent activitate de economie externă".

În octombrie 2014, funicularul dintre orașele Rezina și Rîbnița a fost demontat, fiind înlăturat pericolul prăbușirii acestuia. Demontarea construcției învechite de 300 tone a fost posibilă odată cu implicarea unui elicopter marfar special și a camioanelor Ministerului Situațiilor Excepționale al Federației Ruse. Potrivit aprecierilor șefului Misiunii OSCE în Moldova, Michael Scanlan, operațiunea a reprezentat un exemplu demn de remarcat al cooperării participanților în formatul "5+2".

Suportul Rusiei pentru poziția Transnistriei

Vicepremierul Dmitri Rogozin, și reprezentanții Ministerului Afacerilor Externe a Federației Ruse au promis sprijin politic, militar și economic pentru regiunea transnistreană, subliniind că:

- Rusia își rezervă obligația de pacificator de încredere și stabil, și de partener al Tiraspolului și Chișinăului;
- Motivul principal al forțelor politice care pledează pentru transformarea misiunii de menținere a păcii existente, nu este de a obține garanții pentru pacea și stabilitatea pe Nistru, ci de a evacua contingentul de pacificatori al Rusiei din zona de conflict;
- Guvernul Rusiei va realiza în continuare în regiune o serie de proiecte de construcție a obiectelor sociale, iar pensionarii locali vor continua să primească lunar adaosul la pensie în mărime de \$15.

Ajutorul economic al Rusiei este vital pentru regiunea transnistreană, care estimează o descreștere a PIB-ului cu ~10% în 2015.

Atitudinea Ucrainei față de Transnistria

- Criza ucraineană, provocată de anexarea Crimeii de către Federația Rusă a contribuit la schimbarea atitudinii autorităților ucrainene față de regiunea separatistă Transnistria, care este privită ca un model pe care Federația Rusă ar dori să-l replice și în cazul Ucrainei. În timpul vizitei sale în Republica Moldova, în noiembrie 2014, președintele ucrainean, Petro Poroșenco, a ținut să sublinieze că integrarea europeană Republicii Moldova și a Ucrainei va contribui la reglementarea conflictului transnistrean. Când cele două țări vor realiza progrese pe calea integrării europene și vor avea o perspectivă clară europeană, atunci se vor profila premise reale pentru soluționarea conflictului transnistrean. Schimbarea atitudinii Ucrainei față de conflictul transnistrean s-a resimțit și în pozițiile luate de reprezentanții administrației de la Tiraspol, care au încercat să se justifice că nu reprezintă o amenințare la securitatea Ucrainei. Aceste luări de poziții au urmat după ce autoritățile de la Kiev au înăsprit controlul migrației populației și a fluxului de mărfuri prin segmentul transnistrean al hotarului moldo-ucrainean.

Viitorul Transnistriei în cadrul Acordului de Asociere

Situația economică precară din regiunea transnistreană, însoțită de limitarea activităților cercurilor de afaceri și reducerea suportului direct al Federației Ruse, a făcut că administrația de la Tiraspol să-și dorească să devină parte a Acordului de Liber Schimb cu UE. Această dorință s-a manifestat în timpul întâlnirii din octombrie 2014 a vicepreședintelui executivului de la Tiraspol, Maia Parnas, cu delegația UE, condusă de Principalul negociator al UE pe Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător cu RM, Luc Devigne. Discuția a fost însoțită de reproșuri la adresa UE precum că participarea Transnistriei a fost limitată în negocierile Acordului privind Zona de Liber Schimb, și respectiv interesele sale nu au fost luate în considerație. Pe de altă parte, reprezentantul UE a declarat că există destul spațiu pentru ca Tiraspolul să participe la negocierile pentru implementarea acordului. Pentru acesta va trebui să fie organizată o întreprindere trilaterală, întrucât către sfârșitul anului 2015 regimul de preferințe comerciale în privința Transnistriei va expira și va fi anulat.

■ Creșterea bunăstării populației

Evoluții trimestriale majore

În ultimul trimestru al anului 2014, executivul a întreprins un set de măsuri cu aspect social, având scopul final de a proteja și a îmbunătăți nivelul de trai al populației. Printre aceste inițiative se numără și aprobarea Regulamentului privind stabilirea și plata indemnizației zilnice pentru copiii plasați în Casa comunitară pentru copii în situație de risc. Astfel, documentul respectiv stipulează cuantumul zilnic alocat per copil în mărime de 10 lei, crescând la 100 lei în zilele de naștere și 70 lei în zilele de sărbătoare. Sumele respective se planifică de actualizat anual în mărime cu indicele de inflație în economie.

Alt document esențial cu caracter social, aprobat de către Guvern în această perioadă, a fost Metodologia de calcul a costului pentru serviciile de plasament și de reabilitare/recuperare prestate în cadrul instituțiilor rezidențiale. Documentul respectiv stabilește modul de calculare a costurilor în instituțiile sociale în dependență de categoria de beneficiar, luând în considerație cheltuielile aferente și tarifele pentru fiecare instituție socială. Aceste documente metodologice au scopul de a ajusta politica socială din țara noastră la condițiile actuale și la standardele europene, având totodată un caracter coerent și consecvent.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Adoptarea Regulamentului privind stabilirea și plata indemnizației zilnice pentru copiii plasați în Casa comunitară pentru copii în situație de risc, stabilind cadrul de finanțare a acestui tip de asistență socială, va contribui la atingerea scopurilor serviciului respectiv. Anume, va fi posibil de acordat copiilor din grupele de risc, un mediu individual și apropiat celui familial, asigurând un nivel minim de calitate, concomitent măbind numărul prestatorilor privați a acestui serviciu;
- Metodologia de calcul a costurilor în instituțiile rezidențiale va asigura transparența procesului de formare a costurilor la biletele din aceste instituții, stabilind explicit formula de calcul și factorii de luat în considerație. De asemenea, documentul respectiv va permite lărgirea spectrului de servicii sociale oferite contra plată de către instituțiile rezidențiale, precum și legiferând veniturile obținute din acest tip de activitate, acest lucru nefiind posibil până la adoptarea acestui document.

Principalele probleme depistate

- Elaborarea documentelor metodologice cu aspect financiar, indubitabil vor contribui la fortificare cadrului instituțional de asistență socială a copiilor. Totodată, sumele alocate fiind în prezent destul de mici pentru susținerea decentă a copiilor adoptivi, fiind necesare elaborarea și implementarea unor mecanisme alternative celor pecuniare. De asemenea, în procesul de deetizare a cadrului de asistență socială și de asigurare a copiilor, organele de resort trebuie să asigure respectarea standardelor sociale și respectarea drepturilor copiilor, întreprinzând acțiuni prompte în cazurile contrare.

■ Politici macroeconomice și macrofinanciare

Evoluții trimestriale majore

În perioada de monitorizare, Ministerul Finanțelor a inițiat procesul de elaborare a Cadrului bugetar pe termen mediu (2016-2018), conform calendarului bugetar. Acest document, asigurând continuitatea politicii fiscal-bugetare pe termen mediu, se bazează pe principalele documente strategice de dezvoltare a Republicii Moldova, cum sunt Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2020”, Strategia națională de descentralizare pentru anii 2012-2015, Planul Național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere RM-UE, precum și alte documente naționale și sectoriale.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Implementarea Cadrului bugetar pe termen mediu permite planificarea strategică a finanțelor publice pe anumite domenii prioritare. Acest mecanism asigură continuitatea și predictibilitatea politicii fiscal – bugetare, ce permite agenților economici un mai mare spațiu de planificare a activității sale investiționale. De asemenea, planificarea finanțelor publice pe termen mediu asigură ancorarea acestora în principalele documente strategice de dezvoltare la nivel național.

Principalele probleme depistate

- În pofida inițierii procesului de planificare pe termen mediu a politicii fiscal-bugetare, s-au înregistrat restanțe din partea autorităților în ceea ce privește Bugetul Public pe anul 2015. Astfel, disfuncționalitatea legislativului atât înainte, cât și după alegerile parlamentare, a cauzat lipsa unui buget aprobat în termenii prestabiliți de lege. Situația respectivă mărește semnificativ nivelul de incertitudine în economia națională și amână pe un termen nedeterminat aprobarea unor modificări esențiale în politica fiscal-bugetară.

■ Economia de piață funcțională

Evoluții trimestriale majore

Întru asigurarea unei economii de piață funcțională, executivul a aprobat în trimestrul 4 un document important în ceea ce ține aspectul de finanțare a agenților economici. Anume, a fost aprobat Regulamentul cu privire la Comisia națională pentru monitorizarea și coordonarea activităților de ameliorare a accesului la finanțe. Formarea unei comisii de acest gen a fost recomandată de către Banca Mondială în 2013, ulterior fiind inclusă ca prioritate în Foaia de parcurs privind acțiunile Guvernului în vederea eliminării constrângerilor critice în calea mediului de afaceri pentru anii 2013-2014. Astfel, comisia respectivă va coordona și monitoriza activitățile instituțiilor publice privind ameliorarea accesului la finanțe în sectorul real al economiei.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Instituirea comisiei coordonatoare privind facilitarea mecanismelor de finanțare în economia națională va contribui la fluidizarea procesului de lucru al tuturor instituțiilor publice, responsabile de acest domeniu. Acest fapt, la rândul său, va contribui la îmbunătățirea mediului de afaceri, la optimizarea cadrului instituțional de reglementare a sectorului financiar și la atingerea nivelurilor planificate de finanțare a economiei. Finalmente, creșterea ponderii de creditare în economia națională are un impact pozitiv asupra creșterii economice și veniturilor populației.

Principalele probleme depistate

- Cu toate că Republica Moldova a înregistrat în ultimii ani o dinamică pozitivă în ceea ce privește accesul la credite, urcând cu 76 poziții la acest capitol în clasamentul Doing Business 2015, rămân totuși unele lacune în sistemul financiar național. Astfel, agravarea situației în sectorul bancar din ultima perioadă crează riscuri majore și pentru sectorul real al economiei. Totodată, subdezvoltarea sectorului non-bancar în Republica Moldova a contribuit la o dependență excesivă a agenților economici de creditarea bancară, înrăutățind semnificativ consecințele unei crize bancare.

■ Dezvoltarea rurală și regională

Evoluții trimestriale majore

În ultimul trimestru al anului 2014, măsurile orientate către dezvoltarea rurală și regională au purtat mai mult un caracter investițional. Astfel, în această perioadă au fost finalizate un șir de proiecte de infrastructură, în primul rând de asigurare cu apă potabilă, canalizare și de colectare a deșeurilor. Anume, a fost finalizat proiectul „Construcția rețelelor de alimentare cu apă, canalizare și stației de epurare a apelor uzate” în raionul Criuleni, realizat cu suportul financiar al Fondului Ecologic de Stat. Alt proiect de anvergură încheiat în această perioadă a fost „Programul de dezvoltare a companiilor de apă”, implementat în raionul Florești. De asemenea, în nordul țării, în raioanele Șoldănești și Rezina a fost lansat serviciul de colectare separată a deșeurilor, proiectul dat fiind susținut de către Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Dezvoltarea infrastructurii de bază în aspect regional va asigura accesul la apă de calitate și canalizare, preponderent în regiunile rurale ale țării, care rămân în urmă la acest capitol față de zonele urbanizate. De asemenea, dezvoltarea acestei infrastructuri, precum și dezvoltarea rețelei de colectare a deșeurilor va avea impact pozitiv asupra situației ecologice, precum și sănătății oamenilor din localitățile respective.

Principalele probleme depistate

- Amplificarea lucrărilor de infrastructură depinde în mare măsură de cadrul instituțional de elaborare, gestionare și implementare a acestor proiecte, care rămâne încă slab dezvoltat. Acest fapt se referă în special la autoritățile publice locale și devine un punct destul de critic în procesul de descentralizare și regionalizare a atribuțiilor din domeniile respective. Acest fapt, denotă necesitatea, pe lângă finanțarea proiectelor de infrastructură, amplificarea numărului de proiecte pentru fortificarea capacităților administrațiilor locale.

■ Politica socială și de ocupare a forței de muncă

Evoluții trimestriale majore

Pe parcursul ultimului trimestru din 2014, executivul a acordat o atenție deosebită pieței muncii din țară, aprobând câteva documente cruciale pentru acest sector. Astfel, unul din documentele importante aprobate a fost Regulamentul privind mecanismul utilizării mijloacelor financiare alocate din bugetul de stat destinate susținerii investitorilor în vederea pregătirii și instruirii personalului (cadrelor) în legătură cu crearea de noi locuri de muncă. Conform prevederilor acestui document, se crează Consiliul de administrare a bugetului pentru implementarea Programului „Promovarea Exportului” și care va fi responsabil de selectarea agenților economici, centrelor de instruire și profesiile prioritare pentru compensarea din bugetul public. Astfel, agenții economici vor putea beneficia de compensări până la 50% din tot volumul de cheltuieli pentru instruire.

Executivul, în această perioadă, de asemenea a aprobat Metodologia cu privire la elaborarea standardelor ocupaționale pentru profesiile muncitorești. Documentul respectiv substituie metodologia curentă, introducând unele modificări de bază. Astfel, a fost esențial simplificată procedura de adoptare a standardelor și concretizat conținutul multora din ele, în comparație cu versiunea precedentă. Totodată, elaborarea acestui document a fost făcută cu asistența Fundației Europene pentru Instruire, care de multe ori a atras atenția asupra necesității de simplificare a documentului respectiv.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Implementarea mecanismelor de compensare a investitorilor privind cheltuielile de instruire este un pas semnificativ în mărirea flexibilității pieței muncii din Republica Moldova. Acest document va servi ca un stimul în plus pentru angajatori de a face investiții în dezvoltarea profesională a lucrătorilor săi, astfel contribuind la îmbunătățirea capitalului uman din țară. În același timp, instrumentul respectiv prioritizează sectoarele cu deficit de forță de muncă calitativă și stimulează cooperarea dintre agenții economici și sistemul de educație vocațională. Astfel, va contribui indirect la integrarea sistemului educațional în economia de piață din Republica Moldova;
- Simplificarea metodologiei de elaborare a standardelor ocupaționale a profesiilor muncitorești va contribui la ajustarea mai rapidă a lor la realitățile economice, multe din ele fiind învechite moral și nu corespund realităților economice. Totodată, documentul respectiv presupune acordarea posibilității organizațiilor terțe cu expertiză, inclusiv companiilor private, de a participa la elaborarea standardelor prin licitații publice. Astfel, se va asigura nu doar un proces mult mai rapid de ajustare, dar și o calitate mai superioară.

Principalele probleme depistate

- Stimularea agenților economici de a investi în educația propriilor angajați, din contul bugetului public, este un pas important în stimularea activității economice din țară, precum și a creării noilor locuri de muncă calitative. Totodată, stimulentele de acest tip, nefiind însoțite de continuarea reformelor în sistemul educațional, în special a celui vocațional, o să dea rezultate parțiale și de scurtă durată. Astfel, este critic de ajustat în continuare sistemul de educație vocațională la realitățile economice, iar regulamentul dat servind doar ca un mecanism important în cadrul acestui sistem.

■ Relații comerciale

Evoluții trimestriale majore

În perioada monitorizată, a fost înregistrată o sporire a exporturilor spre UE. Astfel, în lunile septembrie-octombrie 2014, față de aceeași perioadă a anului 2013, exporturile de vinuri a crescut cu 26%, de mere - de 2,7 ori, de prune - de 8,1 ori, de struguri de masă - de 5,8 ori, de porumb dulce congelat - de peste 3 ori și de cereale – cu 77 la sută.²⁷ De asemenea, tot în această perioadă, Parlamentul European a ratificat Acordul de Asociere cu UE, precum și a susținut o propunere legislativă privind contingentele de produse moldovenești ce pot fi exportate în UE fără aplicarea taxelor de import (mere, prune, struguri).

Tot în trimestrul 4, la Chișinău, a avut loc Seminarul Regional privind „Regulile de origine preferențiale pentru mărfurile exportate în UE pentru Moldova, Ucraina și Georgia”, desfășurat cu suportul Comisiei Europene și a Proiectului de Asistență în procesul de implementare a Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător dintre UE și RM (DCFTA). A fost lansat conceptul de modernizare a Centrului de Excelență în cadrul Colegiului Național de Viticultură și Vinificație, ca parte a eforturilor de modernizare a sectorului viticol și de vinificație național. De asemenea, în cadrul Programului de Restructurare a Sectorului Vitivinicol „Filiera Vinului”, coordonat de MAIA, a fost inaugurat Centrul de Cercetări Oenologice la Universitatea Tehnică din Moldova, în valoare de 1,3 mil. euro.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Seminarul Regional privind „Regulile de origine preferențiale pentru mărfurile exportate în UE pentru Moldova, Ucraina și Georgia” este dedicat autorităților vamale și reprezentanților mediului de afaceri în vederea respectării condițiilor UE în materie de atribuire a originii preferențiale pentru bunuri ce pot beneficia de tratament preferențial la export în cadrul DCFTA.
- Propunerea legislativă a Parlamentului European vizează 40.000 tone de mere proaspete, (0,4% din producția UE), 10.000 tone struguri de masă pentru consum în stare proaspătă (0,6% din producția UE) și 10.000 tone prune (0,7% din producția UE). Se estimează că majoritatea acestor produse vor fi comercializate în România. Această propunere legislativă a fost catalogată drept gest de solidaritate din partea UE în contextul embargoului introdus de Rusia.

Principalele probleme depistate

- Valorificarea exhaustivă a oportunităților ZLSAC în cazul produselor moldovenești interzise pe piața rusească nu este deocamdată posibilă din mai multe cauze, inclusiv necorespunderea cu cerințele de calitate și/sau cu standardele de comercializare solicitate pe piața europeană, dar și lipsa de unor acțiuni eficiente de branding la nivel european.
- Autoritățile moldovenești nu au reușit să elaboreze mecanisme eficiente, consistente și interconectate de minimizare a impactului negativ asupra producătorilor autohtoni și a economiei în general, cauzate de restricțiile comerciale introduse de Rusia. În acest sens, acțiunile și investițiile în sectorul vitivinicol trebuie să vizeze consolidarea capacităților de păstrare a producției (instalații de răcire, sortare, ambalare etc.), dar și promovarea exportului în UE și către alte piețe externe.

■ Serviciul vamal

Evoluții trimestriale majore

În trimestrul 4, Serviciul Vamal împreună cu Centrul Național Anticorupție a prezentat Planul de integritate în domeniul controlului ulterior, pentru perioada noiembrie 2014-2016. În aceeași perioadă, a avut loc cea de-a 23-a reuniune a Consiliului Consultativ al Misiunii Uniunii Europene de Asistență la Frontieră în Moldova și

²⁷ Expert-Grup, Notă analitică, Primele rezultate palpabile ale Acordului de Asociere cu UE, 24 Noiembrie, 2014, <http://expert-grup.org/ro/biblioteca/item/1045-rezultate-aa&category=7>

Ucraina (EUBAM). De asemenea, reprezentanții Băncii Mondiale au anunțat despre posibilitatea acordării unei asistențe tehnice Serviciului Vamal cu scopul facilitării comerțului transfrontalier, în contextul prevederilor noului Acord OMC de Facilitare a Comerțului. La fel, a fost semnat un Memorandum de înțelegere privind participarea Republicii Moldova la Programul Global de Control al Containerelor. Tot în această perioadă, au fost evaluate necesitățile privind dezvoltarea instituțională a Serviciului Vamal în contextul implementării Proiectului de instruire al Inițiativei prioritare privind Managementul Integrat al Frontierelor în cadrul Parteneriatului Estic. Seminare de instruire au fost organizate în cadrul proiectului "Dezvoltarea potențialului instituțional al Serviciului Vamal al Republicii Moldova în domeniul clasificării tarifare a mărfurilor", implementat cu sprijinul partenerilor din Lituania.

În altă ordine de idei, instituțiile vamale din Republica Moldova și România au convenit asupra intensificării colaborării și a schimbului de informații privind coletele transportate, fiind propus un mecanism de intervenții operative în cazul sesizării a unor neconformități. De asemenea, a fost semnat un plan de cooperare moldo-română în domeniul prevenirii și combaterii fraudelor vamale. Auditori din cadrul Societății Române pentru Asigurarea Calității, membre a Rețelei Internaționale de Certificare IQNet (International Certification Network), au evaluat sistemul de management al calității în cadrul Serviciului Vamal. În perioada monitorizată, a fost desfășurată o serie de reuniuni ale Consiliului Consultativ al Serviciului Vamal, destinat consolidării parteneriatului cu mediul de afaceri și asigurării transparenței în activitatea organelor vamale.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Planul de integritate în domeniul controlului ulterior pentru noiembrie 2014-2016 include propuneri privind îmbunătățirea cadrului legislativ și normativ în domeniul vamal, eficientizarea sistemului organizatorico-juridic și de control intern, consolidarea relațiilor instituției cu publicul și promovarea proiectelor de integritate profesională realizate în comun cu cetățenii.
- În cadrul Consiliului Consultativ al EUBAM, s-a discutat pe marginea raportului de activitate al Misiunii UE pentru lunile mai-septembrie 2014, dar și despre rolul EUBAM în implementarea Acordurilor de Asociere/DCFTA ale Republicii Moldova și Ucrainei cu UE, totodată, fiind evaluată securitatea la frontiera moldo-ucraineană. Partea moldovenească a evidențiat contribuția EUBAM în procesul simplificării a procedurilor de vămuire și declarării electronice, perfecționarea activității echipelor mobile ale Serviciului Vamal în conformitate cu standardele europene, consolidarea capacităților instituționale prin dezvoltarea profesională a colaboratorilor vamali. De asemenea, partea moldovenească s-a referit la necesitatea definitivării propunerii de proiect pentru construcția și dotarea tehnică a punctului de trecere Giurgiulești-Reni, precum și importanța identificării surselor financiare pentru construcția punctului de trecere Unguri-Bronnița.
- Proiectul în domeniul clasificării tarifare a mărfurilor vizează preluarea experienței lituaniene. În mod particular, proiectul prevede acordarea asistenței tehnice colaboratorilor Direcției valoare în vamă și clasificarea mărfurilor, precum și prezentarea tehnicilor de lucru în vederea asigurării corectitudinii încadrării tarifare a mărfurilor în corespundere cu rezultatele încercărilor de laborator, efectuate în scopuri vamale.
- Memorandumul privind participarea la Programul Global de Control al Containerelor prevede asistență tehnică sub formă de echipament necesar pentru controlul și detectarea mărfurilor de contrabandă. Totodată, este preconizată instituirea unui Grup de Control Comun, la Portul Giurgiulești, cu acces la programe informaționale specializate (ContainerComm, Cargo Targeting System) cu baze de date privind containere și sisteme de analiza de risc.
- Documentul privind prevenirea și combaterea fraudelor vamale la frontiera moldo-română prevede: contrapunerea datelor privind mijloacele de transport destinate traficului internațional de mărfuri; utilizarea mijloacelor tehnice de control; pregătirea profesională a colaboratorilor vamali etc.
- Potrivit Serviciului Vamal, misiunea de audit desfășurată de Societatea Română pentru Asigurarea a confirmat că Serviciul Vamal a reușit să dezvolte un Sistem de Management al Calității în toate subdiviziunile sale, sporind semnificativ calitatea serviciilor prestate.

Principalele probleme depistate

- Se constată în continuare că numărul entităților economice aflate în posesia certificatului de Agent Economic Autorizat este ne semnificativ. Amintim că certificatul oferă așa beneficii ca accesul la proceduri simplificate de vămuire, reducerea numărului de controale fizice, prioritate la vămuire, precum și scutirea de la garantarea drepturilor de import în procesul de perfecționare activă.
- În pofida măsurilor anti-corupție implementate de către Serviciul Vamal, imaginea publică a instituției continuă să fie asociată cu fenomenul corupției. Instituția trebuie să depună eforturi în vederea schimbării atitudinii negative, atât prin consolidarea continuă a integrității instituționale și a colaboratorilor, cât și pe dimensiunea comunicării cu publicul, prin intermediul mediatizării cazurilor de combatere a corupției în rândul colaboratorilor Serviciului Vamal.

■ Standardele, reglementările tehnice și procedurile de evaluare a conformității (domenii armonizate)

Evoluții trimestriale majore

În perioada monitorizată, Institutul Național de Standardizare (INS) a adoptat o serie de standarde europene. De asemenea, INS a desfășurat mai multe activități publice de comunicare privind preluarea standardelor europene în contextul implementării Acordului de Asociere cu UE. În altă ordine de idei, reprezentanții Centrului Național de Acreditare (MOLDAC) au participat la activitățile Cooperării europene pentru acreditare (EA). Tot în perioada monitorizată, MOLDAC a urmat să depună cererea pentru a deveni parte semnatară a Acordului de Recunoaștere EA MLA.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Obligațiunile autorităților moldovenești în domeniul standardizării ce derivă din Acordul de Asociere cu UE constau în următoarele²⁸: preluarea tuturor standardelor europene (circa 18.000 în următorii 7 ani); anularea standardelor naționale conflictuale (în special cu referință la standardele interstatale GOST); retragerea practicilor interne inconsistente cu cele europene; abținerea de la modificarea legislației și a practicilor interne, decât numai în vederea alinierii la cea comunitară.
- EA-MLA este un acord la nivel european, prin care părțile semnatare își recunosc reciproc acreditările acordate și rapoartele sau certificatele emise de către entitățile acreditate de către acestea. Aderarea MOLDAC la Acordul EA MLA va conferi încredere în produsele moldovenești pe piața europeană, și totodată va consolida sistemul național de asigurare a calității produselor comercializate pe piața autohtonă. Datorită încrederii piețelor globale față de EA MLA, prezența MOLDAC în lista semnatarilor acestuia, ar putea facilita intensificarea exporturilor moldovenești. Astfel, odată ce produsele vor fi testate sau certificate de către organismele acreditate de MOLDAC, în calitate organism național aderent la EA MLA, acestea vor putea fi exonerate de noi testări pentru confirmarea calității la introducerea produselor pe piețele statelor care sunt parte la EA MLA.

Principalele probleme depistate

- Deși procesul de adoptare a standardelor europene este în ascensiune, renunțarea la standardele învechite fie contradictorii (GOST-uri) este anevoioasă. Pe lângă reticența anumitor actori responsabili de infrastructura calității, dar și a anumitor categorii de agenți economici, menținerea standardelor vechi este determinată la fel de costurile ridicate de implementare a standardelor europene.
- Gradul de transparență privind aderarea MOLDAC la EA MLA este foarte redus. Din sursele MOLDAC accesibile public, este dificil de confirmat dacă autoritățile au depus în cele din urmă cererea la EA

²⁸ Expert-Grup, Adoptarea standardelor europene și situația din sectorul agro-alimentar: provocări și oportunități, <http://expert-grup.org/ro/biblioteca/item/1010-adoptarea-standardelor-europene&category=7>

MLA, preconizată inițial de MOLDAC pentru 18 decembrie 2014. Amintim că aderarea la Acordul EA MLA va permite în mod automat recunoașterea certificatelor de conformitate moldovenești în statele UE.

■ Eliminarea restricțiilor și optimizarea administrării (domeniile nearmonizate)

Pe parcursul trimestrului 4, au avut loc o serie de întruniri a Grupului de lucru pentru reglementarea activității de întreprinzător, unde au fost discutate acte normative și legislative, precum și analize de impact ale acestor acte în diverse domenii care vizează direct sau indirect activitatea de întreprinzător. În continuare, vizibilitatea Centrelor de notificare și informare ale OMC, create în baza HG nr. 560 din 1.08.2012, a fost redusă. Amintim că în contextul implementării Acordului de Asociere/DCFTA, centrele date urmează să devină un suport informațional crucial pentru agenții economici autohtoni.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Grupul reunește în discuții principalii actori în domeniul antreprenorial, cu scopul îmbunătățirii politicilor de stat desfășurate în domeniu, în baza unor consultări pe verticală.
- În total trebuie să funcționeze cel puțin 5 Centre de notificare ale OMC, 2 în cadrul Ministerului Economiei și câte unul la MAIA, Ministerul Finanțelor, Ministerul Sănătății și la Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală. Printre atribuțiile Centrelor se numără notificarea secretariatului OMC și a țărilor partenere despre anumite reglementări cu incidență asupra comerțului exterior pe care le aplică autoritățile. De asemenea, acestea trebuie să asigure comunicarea cu statele partenere și cu secretariatul OMC, pentru a prelua schimbările operate de țările partenere în domeniul reglementărilor cu privire la comerțul exterior. Funcțiile centrelor vor fi suplinite cu atribuții legate de informarea și notificarea pe marginea zonei de liber schimb cu UE.

Principalele probleme depistate

- Deși agenda întrunirilor Grupului de lucru pentru reglementarea activității de întreprinzător este disponibilă publicului larg pe pagina oficială a Ministerului Economiei, este dificil de evaluat impactul activității, nivelul și calitatea participării membrilor acestui grup, precum și gradul de relaționare cu societatea civilă. Se recomandă introducerea unor criterii clare prin care să poate fi evaluată eficiența respectivei platforme de relaționare între autorități și întreprinzători.
- Se atestă în continuare o vizibilitate redusă a activității centrelor de notificare și informare ale OMC, fapt ce poate crea impedimente la îndeplinirea atribuțiilor de informare și notificare care le revin lor odată cu lansarea propriu-zisă a DCFTA.

■ Aspecte sanitare și fitosanitare

Evoluții trimestriale majore

În trimestrul 4, executivul a aprobat Regulamentul privind crearea și funcționarea ghișeului unic pentru eliberarea certificatului fitosanitar pentru export/reexport. Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (MAIA) a semnat cu partea română Amendamentul la Memorandumul de înțelegere în domeniul asistenței de implementare a Proiectului de creare și funcționare a Laboratorului pentru determinarea reziduurilor de pesticide în plante, sol și producția non-animală, semnat la Chișinău în noiembrie 2012. În cadrul discuțiilor între MAIA și reprezentanța Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) a fost analizată posibilitatea acordării unei asistențe privind ajustarea a 15 standarde în domeniul fitosanitar, inclusiv a unei asistențe pentru Laboratorul Î. S. "Centrul de Carantină, Expertize de Arbitraj și Dezinfectare a Producției".

În aceeași perioadă, a fost semnat Memorandumul de înțelegere cu Agenția Israeliană pentru Cooperare Internațională de Dezvoltare (MASHAV), în cadrul Proiectului Comun moldo-israelian de Cooperare Agricolă,

cu privire la crearea unui laborator de biologie moleculară pentru detectarea Organismelor Modificate Genetic (OMG). De asemenea, Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor (ANSA) a desfășurat seminare de instruire privind identificarea și trasabilitatea animalelor, precum și bunăstarea animalelor în timpul transportării. Tot în această perioadă, a fost finalizat proiectul Twinning „Suport pentru Moldova în domeniul normelor și standardelor privind siguranța alimentară pentru produsele de origine vegetală”, cu un buget de peste 1 mil. euro, implementat în perioada aprilie 2012-decembrie 2014. De asemenea, au avut loc discuții dintre ANSA și reprezentanții Băncii Mondiale privind siguranța alimentelor și situația din sectorul horticola. În perioada monitorizată, au fost desfășurate vizite de către reprezentanții Direcției Generale pentru Sănătate Publică și Protecția Consumatorilor din cadrul Comisiei Europene (DG SANCO) și de către misiunea experților TAIEX în domeniul plasării fertilizanților pe piață. De asemenea, o delegație a Uniunii Vamale (Rusia-Belarus-Kazahstan) a efectuat o vizită cu scopul realizării inspecției furnizorilor de produse de origine animală (ferme și abatoare).

Impactul acțiunilor întreprinse

- Noul Regulament simplifică procedurile de eliberare a certificatului fitosanitar pentru export, dar și reduce cu peste 50% numărul de documente solicitate de la agenții economici. În rezultatul aplicării noului Regulament, se estimează reducerea costului de obținere a certificatului fitosanitar la export cu 70% și a timpului de așteptare cu 50%.
- În cadrul seminarelor privind trasabilitatea animalelor, desfășurate de ANSA, s-a discutat pe marginea: situației epizootice din țară, implementarea legislației în domeniul identificării și trasabilității animalelor, procedura trasabilității animalelor, documentele de însoțire a animalelor și corectitudinea completării lor, procedura de transportare a animalelor etc.
- Vizita reprezentanților DG SANCO a avut drept scop evaluarea sistemului de control oficial, care reglementează producția de ouă de consum.
- Experții TAIEX s-au referit la necesitate plasării pe piața moldovenească a fertilizanților de calitate înaltă, utilizați în UE (fertilizanții minerali „EC” etc.). Potrivit acestora, fertilizanții dați nu sunt supuși unor proceduri de omologare sau testare adițională în statele UE.
- Printre măsurile privind dezvoltarea sectorului horticulturii, prezentate de ANSA în cadrul discuțiilor cu delegația Băncii Mondiale, se numără: responsabilizarea producătorilor în privința siguranței produselor; educarea consumatorilor cu privire la consumul produselor sigure; utilizarea bunelor practici la creșterea fructelor și legumelor; simplificarea procedurii de emiteră a actelor pentru producători și exportatori; conformarea producătorilor de fructe și legume la cerințele de siguranță alimentară etc.

Principalele probleme depistate

- Pe lângă eforturile depuse pentru consolidarea capacităților de supraveghere a calității la produsele de origine vegetală, o atenție deosebită trebuie acordată managementului sanitar-veterinar la produsele de origine animală. În acest sens, este nevoie de asigurat infrastructura de testare și certificare a produselor de origine animală, precum și a procesului de producție corespunzător cu standardele europene. Ca urmare, această producție va deveni mai competitivă pentru a putea fi comercializată pe piața comunitară, dar și pe alte piețe externe.
- Autoritățile naționale nu au dezvoltat instrumente eficiente de comunicare privind cerințele ce trebuie îndeplinite de către exportatorii moldoveni pentru a facilita exporturile produselor agricole pe piața europeană. Prin urmare, sunt imperative mijloace de comunicare eficiente ce ar prevedea prezentarea legislației europene într-un limbaj simplificat și respectiv accesibil pentru toți producătorii moldoveni, familiarizați preponderent cu regulile și legislația necesare pentru a exporta pe piețele CSI.

- ANSA se confruntă cu probleme legate de: dotarea insuficientă la nivel de raion cu utilaj ce ar permite analiza expres a fructelor și legumelor, comerțul în locuri neautorizate cu fructe și legume, gradul scăzut de responsabilitate a unor producători de fructe și legume.

■ Dreptul de stabilire și dreptul societăților

Evoluții trimestriale majore

Printre principalele măsuri adresate dreptului societăților, întreprinse de Guvern în perioada de monitorizare, se poate indica aprobarea unui set de modificări și completări legislative. Proiectul de lege respectiv, este adresat în primul rând îmbunătățirii cadrului de reglementare a activităților de comerț interior. Astfel, printre principalele prevederi ale acestei legi se numără reducerea perioadei de eliberare a autorizației de funcționare în comerț de la circa 70 zile în momentul actual până la 7 zile, delimitarea competențelor instituțiilor de la toate nivelurile, delimitarea strictă a setului de documente pentru prezentarea la APL, precum și excluderea reglementărilor contradictorii și normelor inutile.

De asemenea, în această perioadă, executivul a adoptat proiectul de lege pentru ratificarea Acordului privind participarea Republicii Moldova la Programul UE „Competitivitatea întreprinderilor și a întreprinderilor mici și mijlocii (COSME 2014-2020)”, semnat la Bruxelles la 29 septembrie 2014. Participarea la acest program este posibilă grație semnării de către Republica Moldova a Acordului de Asociere.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Aprobarea unui set de modificări și completări în unele acte legislative ce țin de reglementarea comerțului intern va contribui la îmbunătățirea mediului de afaceri. Anume, se va optimiza numărul autorizațiilor de funcționare în această ramură, se vor reduce esențial etapele de eliberare a acestor autorizații, precum și se vor exclude suprapunerile identificate în funcțiile de autorizare și control între APL și APC;
- Aderarea la programul COSME 2014-2020 va facilita procesul de implementare a Acordului de Asociere, minimizând riscurile pentru sectorul de IMM-uri. De asemenea, programul respectiv oferă largi oportunități de diversificare a piețelor de desfacere, lărgeste baza de cooperare cu agenții economici din UE, precum și stimulează creșterea competitivității pe termen mediu.

Principalele probleme depistate

- Republica Moldova, făcând progrese esențiale la capitolul de înregistrare a unei afaceri în ultimii ani (creștere cu 16 poziții la acest capitol în clasamentul Doing Business 2015), rămâne codașă însă la alte aspecte importante ce țin de gestionarea unei afaceri. Anume, protejarea drepturilor acționarilor, în primul rând celor minoritari trebuie să devină un domeniu prioritar pentru Guvern. Acest fapt se confirmă și de performanța mediocră a țării noastre la acest capitol în Doing Business 2015, țara noastră scăzând în clasamentul dat cu 1 punct pînă la poziția 56.

■ Politica concurențială

Evoluții trimestriale majore

În perioada de monitorizare, Consiliul Concurenței din Republica Moldova a stabilit relații de colaborare cu Ambasada Slovaciei la Chișinău. În cadrul acestui proiect de colaborare a fost semnat Acordul bilateral de cooperare între autoritățile de concurență din Republica Moldova și Slovacia. Colaborarea acestor instituții va facilita procesul de colaborare și schimb de experiență, precum și atragerea fondurilor de asistență financiară și tehnică în cadrul proiectelor europene.

În același trimestru, în cadrul Consiliului Concurenței a avut loc ședința de instruire privind utilizarea Sistemului Informațional Registrul Ajutoarelor de Stat din Moldova (SIRASM). Instruirea dată reprezintă etapa de implementare a acestui sistem informațional, care este creat cu suportul Băncii Mondiale.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Amplificarea relațiilor de cooperare cu autoritățile de concurență din țările UE, va contribui la consolidarea capacităților instituționale a autorității din Republica Moldova, la schimbul de experiență, precum și atragerea fondurilor de asistență atât din parte UE, cât și din partea țărilor terțe;
- Proiectul de elaborare și implementare a SIRASM-ului va facilita procesul de gestionare și monitorizare a ajutoarelor de stat, precum și cooperarea Consiliului cu beneficiarii și furnizorii acestui tip de asistență.

Principalele probleme depistate

- Procesul de alocare a asistenței de stat, datorită corupției endemice în sectorul public, rămâne a fi unul netransparent, ducând la alocarea suboptimă a resurselor publice limitate și la distorsionarea mediului de concurență în țară. Din acest punct de vedere, este critic de consolidat în continuare capacitățile instituționale a Consiliului Concurenței prin amplificarea relațiilor de cooperare cu instituțiile din țările cu experiență mai vastă, dar și prin atragerea asistenței tehnice.

■ Statistica

Evoluții trimestriale majore

În trimestrul patru, a fost aprobat Programul lucrărilor statistice pentru anul 2015. Printre principalele puncte ale programului se numără și diseminarea rezultatelor succinte ale Recensământului populației și al locuințelor din Republica Moldova din anul 2014. De asemenea, în programul pentru 2015 au fost incluse și 6 cercetări statistice noi. Dintre ele fac parte și 2 cercetări de transpunere a prevederilor din legislația sectorială a UE. Anume, întru implementarea Directivei 2008/92/CE privind statisticile lunare comunitare în domeniul energetic se va elabora cercetarea „Principalele resurse de energie (combustibili solizi, produse petroliere, energia electrică, gaze naturale)”. Altă cercetare va fi „Prețurile la gaz și energie electrică aplicate consumatorilor finali”, implementând prevederile Directivei 2008/92/CE privind procedura comunitară de ameliorare a transparenței prețurilor la gaz și energie electrică.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Amplificarea lucrărilor statistice va contribui esențial la analiza mai complexă a proceselor social-economice din Republica Moldova. Aceluiași scop analitic, precum și celui de perfecționare a cadrului de colectare a datelor statistice îl joacă și transpunerea standardelor europene de către BNS.

Principalele probleme depistate

- Cu tote că BNS depune eforturi de standardizare a statisticii naționale cu cele din UE, în domeniul respectiv rămâne extrem de mult de făcut. Astfel, volumul și detalierea informației statistice din Republica Moldova este net inferior celui din UE. În acest sens, prevederile privind statistica din Acordul de Asociere oferă posibilități de atragere a asistenței tehnice și financiare din parte UE pentru consolidarea instituțională a BNS și racordarea statisticii naționale la standardele Eurostat.

■ Politica industrială

Evoluții trimestriale majore

Principalele eforturi în cadrul politicii industriale din ultimul trimestru al anului 2014 au fost, preponderent, orientate către sectorul energetic. Astfel, Guvernul a aprobat Regulamentul privind cerințele de etichetare

energetică a produselor cu impact energetic. Documentul respectiv transpune în legislația națională prevederile Directivei 2010/20/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 mai 2010 privind indicarea, prin etichetare și informații standard despre produs, a consumului de energie și alte resurse ale produselor cu impact energetic. De asemenea, regulamentul dat este elaborat și întru îndeplinirea prevederilor Acordului de Asociere, având ca scop final minimizarea impactului asupra mediului și mărirea eficienței energetice în economia națională.

Alt eveniment important din acest sector, a fost semnarea contractului de vânzare-cumpărare a gazelor naturale dintre Republica Moldova și România, semnatarii din partea acestor țări au fost companiile Energocon și OMV Petrom Gas. Contractul dat a intrat în vigoare de la 1 ianuarie 2015, stabilind un preț de 276,6 USD pe mia metri cubi de gaz. În cadrul aceluiași proiect, este planificată extensiunea în 2015 a gazoductului Iași-Ungheni până la Chișinău.

De asemenea în perioada respectivă, Republica Moldova a semnat cu Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) Acordul de contribuție cu privire la participarea țării noastre la Fondul Parteneriatului Europei de Est pentru Eficiență Energetică și Mediu (E5P). Ca rezultat al aderării la acest fond, Republica Moldova va putea beneficia de asistență financiară în sumă de 20 mln. Euro pentru creșterea eficienței energetice în economia națională.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Transpunerea reglementărilor europene privind etichetarea energetică va contribui la îmbunătățirea calității produselor, la reducerea consumului de energie și la diminuarea impactului negativ asupra mediului. Totodată, acest tip de etichetare, va crește informarea în rândul consumatorilor și va restructura modelul de consum al aparatelor electrotehnice, spre un model ce ia în considerație nu doar costul aparatului, dar și raportul preț-calitate;
- Construcția gazoductului Iași-Ungheni va contribui la diversificarea surselor de import cu gaze naturale și, respectiv, la fortificarea securității energetice. În plus, gazul natural din România este vândut la un preț inferior celui din Federația Rusă, astfel fiind mai preferabil și din punct de vedere financiar;
- Aderarea Republicii Moldova la Fondul E5P deschide varii oportunități de atragere a investițiilor și asistenței tehnice în sectorul energetic. Ca rezultat al proiectelor finanțate din această sursă, se va îmbunătăți esențial eficiența energetică, în primul rând în transportul și clădirilor publice.

Principalele probleme depistate

- În pofida unui progres esențial în sectorul energetic, menționat mai sus, există și unele provocări și deficiențe în acest sector. Astfel, ceea ce ține construcția gazoductului Iași-Ungheni, proiectul dat a fost dat în exploatare cu întârziere, situația repetându-se și cu contractul de livrare a gazului. În acest context, luând în considerație dinamica proiectului respectiv, se poate constata că Republica Moldova va rămâne în continuare dependentă de importul de gaze naturale din Federația Rusă;
- Progresul în sectorul energetic este dependent de transpunerea prevederilor Acordului de Asociere și Acordului de Constituire a Comunității de Energie, în primul rând a Pachetului III. Procesul de transpunere a acestui document încetinindu-se în ultimii ani, subminează eforturile de demonopolizare a sectorului, de creștere a eficienței și securității energetice.

■ Sănătatea publică

Evoluții trimestriale majore

În perioada monitorizată, Ministerul Sănătății a lansat Sistemul Informațional Automatizat pentru Asistența Medicală Primară, care face parte din Strategia Națională de e-Sănătate 2020. Sistemul dat, integrând toate informațiile ce țin de sănătatea pacienților din Republica Moldova, va automatiza și facilita fluxul informațional dintre instituțiile publice de profil medico-sanitar. Anume, acest fapt se datorează în primul rând convertirii în format digital a fișelor medicale a pacientului, ele putând fi administrate la distanță și asigură interacțiunea informațională cu alte sisteme informaționale. Pentru mărirea flexibilității sistemului și minimizării cheltuielilor, el va funcționa pe baza tehnologiei Web la nivel de client și va fi situat pe platforma mCloud, comună pentru toate instituțiile publice din Republica Moldova.

În aceeași perioadă, în cadrul dezvoltării sistemului de sănătate publică au fost finalizate câteva proiecte de infrastructură. Anume, a fost inaugurat Centrul de screening al cancerului colorectal în incinta Policlinicii IMSP Institutul Oncologic, proiectul dat fiind realizat cu suportul Agenției Japoneze de Cooperare Internațională. De asemenea, au fost deschise centre de sănătate renovate într-un șir de localități din raioanele Hâncești, Nisporeni, Orhei, Strășeni, precum și Laboratorul pentru diagnostic clinic la Centrul Republican de Diagnosticare Medicală.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Procesul de digitizare a sistemului de sănătate publică va facilita fluxul informațional între toate instituțiile de asistență medicală primară, respectiv ajutând medicii în analiza datelor personale și luarea rapidă a deciziilor. De asemenea, Sistemul Informațional Automatizat va facilita și procesul de interacțiune a pacienților cu medicii de familie, oferind posibilitatea de programare în regim on-line;
- Dezvoltarea infrastructurii sistemului de sănătate publică în aspect regional va contribui la diminuarea discrepanței dintre regiunile rurale și cele urbane privind accesul la serviciile medicale. Acest fapt va avea impact pozitiv asupra îmbunătățirii nivelului de sănătate a populației, precum și asupra creșterii calității pieței muncii și creșterii economice.

Principalele probleme depistate

- În pofida dezvoltării infrastructurii sistemului de sănătate publică din ultima perioadă, se mențin discrepanțele în nivelul de acces la serviciile calitative de sănătate între regiunile țării. De asemenea, sistemul informațional de colectare și prelucrare a datelor, precum și registrele privind unele boli sunt încă într-o stare fragmentară. Acest fapt indică asupra necesității de investiții adiționale în componenta de colectare, prelucrare și stocare a datelor din sistemul de sănătate publică din Republica Moldova.

■ Servicii financiare

Evoluții trimestriale majore

În trimestrul patru, executivul a aprobat proiectul Regulamentului privind monitoringul financiar al întreprinderilor de stat/municipale și al societăților comerciale cu capital integral sau majoritar public. Noul regulament înlocuiește pe cel aprobat în 2008, datorită amplorii ajustărilor necesare la acest document, ca rezultat al modificării și completării Legii cu privire la întreprinderile de stat, Legii contabilității și Legii privind administrarea și deținatizarea proprietății publice. Aprobarea noului Regulament are scopul final de a perfecționa auditul și monitoringul financiar al întreprinderilor de stat, lărgind semnificativ volumul datelor analizate privind situația economico-financiară a entităților respective.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Aprobarea noilor prevederi privind monitoringul financiar al întreprinderilor de stat va contribui la o analiză mult mai complexă și judicioasă a situației financiare din aceste întreprinderi. De asemenea, acest document are scopul de a mări și transparența financiară a entităților publice cu aspect comercial, apropiindu-le cât de mult posibil de standardele din sectorul privat.

Principalele probleme depistate

- Întreprinderile de stat, cu toate că sunt monitorizate și audiate periodic, nu prezintă acel volum exhaustiv de date financiare ca și companiile private. De asemenea, transparența informațională a acestor entități rămâne la un nivel destul de jos, fiind practic imposibil de găsit date deschise privind situația economico-financiară la majoritate dintre acestea. Acest fapt contribuie la persistența corupției și ineficienței economice în întreprinderile de stat.

■ Controlul financiar și aspectele aferente

Evoluții trimestriale majore

În ultimul trimestru al anului 2014 au fost prezentate de către Curtea de Conturi un set de rapoarte de audit privind utilizarea și gestionarea fondurilor publice. Anume, în perioada de gestiune s-a examinat rezultatele auditului la Serviciul de Stat de Arhivă, Serviciul de Stat de Curieri Speciali, Agenția pentru Eficiență Energetică, executarea bugetelor în raionul Taraclia, precum și situația în domeniul subvenționării agriculturii. Controalele efectuate au scos în evidență un șir de neregularități, carențe și neconformări la precedentele audite efectuate de către Curtea de Conturi la toate instituțiile menționate, fiind propuse un set de recomandări. Instituțiile monitorizate urmează să raporteze organului de control, în decurs de șase luni, despre progresul implementării recomandărilor respective.

În aceeași perioadă, au fost inițiate activitățile în cadrul proiectului „Consolidarea capacităților Curții de Conturi a Republicii Moldova”, finanțat de către Banca Mondială. Astfel, în cadrul acestui proiect autoritate publică de audit va fi asistată de către compania KOSI și consultanți individuali, întru consolidarea capacității instituționale și sporirea eficienței activităților de audit.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Controalele efectuate de Curtea de Conturi contribuie la eficientizarea cheltuielilor fondurilor publice. De asemenea, iregularitățile depistate constrâng actele de corupție și de neconformare, în același timp asigurând o transparență instituțională.

Principalele probleme depistate

- O problemă persistentă în relațiile dintre Curtea de Conturi și instituțiile monitorizate este neconformarea la recomandările făcute în urma controalelor. Acest fapt scoate în evidență capacitățile limitate ale organului de control în constrângerea și monitorizarea recomandărilor făcute. Fără îmbunătățirea drastică a calității cadrului instituțional de justiție va fi practic imposibil de schimbat tendințele înrădăcinate.

■ Circulația capitalului și a plăților curente

Evoluții trimestriale majore

Banca Națională a Moldovei a elaborat în perioada monitorizată Regulamentul privind sistemele automatizate de deservire la distanță. Documentul respectiv extinde semnificativ domeniul de aplicare regulamentului asupra prestatorilor de servicii nebancari, ajustând și cadrul de gestiune a riscurilor prin includerea unor noi aspecte de luat în calcul. Totodată, documentul respectiv transpune în practica națională recomandările emise pe plan internațional din domeniul respectiv.

De asemenea, în perioada de gestiune, Consiliul de administrație al BNM a aprobat modificările și completările la Instrucțiunea privind modul de întocmire și prezentare de către bănci a rapoartelor în scopuri prudentiale. Aceste modificări sunt rezultatul aprobării Legii nr. 180, care transpune în legislația națională recomandările instituțiilor internaționale privind fortificarea capacităților instituționale a băncii centrale. Astfel, conform noilor modificări la documentul menționat, BNM va cere de la băncile comerciale un set de rapoarte noi ce țin de aspectele aferente guvernării corporative, gajării acțiunilor băncii, depozitelor persoanelor fizice și alte prevederi esențiale pentru o supravegere mai exhaustivă a sectorului.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Aprobarea noilor modificări la Instrucțiunea privind raportarea băncilor comerciale către BNM, va facilita și îmbunătăți actul de supraveghere și gestionare a sectorului dat în Republica Moldova. De asemenea, îmbunătățirea raportării financiare și consolidarea supravegherii bancare va diminua riscul sistemic în sectorul bancar și va avea consecințe pozitive și pentru sectorul real al economiei.

Principalele probleme depistate

- În pofida modificărilor la legislația în vigoare și eforturilor de îmbunătățire a cadrului de supraveghere a BNM, sectorul bancar rămâne a fi susceptibil la deficiențele sistemului judiciar din țară. Practic, regulatorul bancar este limitat în unele măsuri de combatere a proceselor negative la nivel de conducere corporativă a băncilor, protejare a acționarilor de la transferul forțat a pachetelor de acțiuni, precum și spălare a banilor prin intermediul băncilor din țara noastră.

■ Circulația persoanelor, inclusiv circulația muncitorilor și coordonarea politicilor de securitate socială

Evoluții trimestriale majore

În perioada monitorizată, a avut loc cea de-a doua rundă de negocieri privind semnarea Acordului privind securitatea socială cu Letonia. Speculațiile politice pe marginea semnării cu Federația Rusă a Acordului interguvernamental privind colaborarea în domeniul migrației au fost dezmințite de către Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei. În altă ordine de idei, a fost adoptată Strategia de management integral al frontierei de stat 2015-2017, care vine să susțină eforturile privind implementarea Planului de Acțiuni privind liberalizarea regimului de vize cu UE.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Acordul privind securitatea socială prevede protejarea drepturilor sociale și economice ale moldovenilor emigrați. Prevederile acestuia se aplică față de persoanele care achită, fie au achitat contribuții de asigurări sociale anterior, în conformitate cu legislația ambelor sau a unuia dintre statele parte la Acord. Prin urmare, fiecare stat contractant urmează să achite partea de pensie calculată pentru perioada de activitate realizată pe teritoriul său. Astfel, pensiile vor fi transferate persoanei pe teritoriul statului în care aceasta domiciliază. Aceste prevederi sunt valabile pentru pensiile pentru limită de vârstă, pensiile de urmaș, pensiile de invaliditate cauzată de boli obișnuite, pensiile și indemnizațiile de invaliditate în urma accidentelor de muncă sau cauzată de boli profesionale și ajutorul de deces. Asemenea acorduri pot contribui la bunăstarea viitorilor pensionari din rândul actualilor emigranți moldoveni, astfel, fiind protejate drepturile sociale și economice ale cetățenilor moldoveni plecați la muncă în țările vizate.
- Strategia de management integral al frontierei de stat 2015-2017 urmărește prevenirea și combaterea migrației ilegale și a criminalității transfrontaliere, în conformitate cu standardele

europene. Pentru realizarea Strategiei sunt prevăzute 2,4 mil. euro din partea UE ca suport bugetar. Totodată, din proiectele de asistență externă sunt prevăzute alte circa 46,2 mil. euro.

Principalele probleme depistate

- Acorduri privind securitatea socială nu au fost deocamdată semnate cu statele europene, care se numără printre țările de destinație principală (atât în prezent, cât și în trecut) a emigranților moldoveni, precum Italia, Grecia și Spania.
- Potrivit autorităților moldovenești, Acordul interguvernamental moldo-rus privind colaborarea în domeniul migrației a fost definitivat în 2013, dar deocamdată nu a fost semnat. Semnarea acordului este condiționată de Rusia, potrivit căreia acesta ar trebuie să fie semnat "la pachet" cu alte 2 documente, și anume: Acordul interguvernamental în domeniul combaterii migrației ilegale și Acord interguvernamental cu privire la readmisie.

■ Drepturile de proprietate intelectuală și industrială

Evoluții trimestriale majore

În trimestrul 4, a fost înregistrată ca marcă logoul național unic folosit la promovarea vinurilor moldovenești pe piețele externe. De asemenea, a fost prezentat brandul dedicat industriei turismului național – "Pom al vieții". În altă ordine de idei, reprezentanții Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale (OMPI) au efectuat o misiune de evaluare a impactului economic a Strategiei naționale în domeniul Proprietății Intelectuale până în anul 2020. Aceștia au evaluat implementarea primei etape a Strategiei, finalizată în 2014, Moldova fiind considerată la o etapă mai avansată de realizare a Strategiei decât alte țări din regiune. De asemenea, Agenția de Stat pentru Proprietate Intelectuală (AGEPI) a desfășurat un eveniment dedicat identificării unui mecanism pentru îmbunătățirea relațiilor dintre diverse autorități (serviciul vamal, poliție, procuratură) și titularii de drepturi de proprietate intelectuală. În aceeași perioadă, AGEPI a desfășurat un seminar de informare dedicat cultivatorilor de agriș, la care au participat reprezentanții Asociației Producătorilor de Pomușoare "Bacifera".

În altă ordine de idei, la examinarea „Rezultatele verificării activității organizațiilor de gestiune colectivă a dreptului de autor și a drepturilor conexe pentru anul 2013” au fost evidențiate problemele legate de lipsa de transparență și neachitarea remunerației de autor. În cadrul reuniunii Observatorului respectării drepturilor de proprietate intelectuală, desfășurată de AGEPI, a fost examinat mecanismul de distrugere a bunurilor contrafăcute depistate și confiscate, fiind invocată necesitatea ajustării acestuia la practicile europene din domeniu. Tot în perioada monitorizată, AGEPI a desfășurat seminare de instruire pentru judecători cu privire la soluționarea litigiilor în domeniul proprietății intelectuale.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Aplicarea logoului național unic pentru produsele vinicole moldovenești exportate va facilita procesul de promovare a vinurilor moldovenești atât pe piața europeană, cât și pe alte piețe externe. Totodată, brandul turistic "Pom al vieții", însoțit de sloganul "Descoperă drumurile vieții" ("Discover the routes of life"), urmează să fie folosit pentru o mai bună promovare a țării drept destinație turistică.
- La seminarele dedicate producătorilor locali, desfășurate de AGEPI, au fost prezentate avantajele utilizării indicațiilor geografice (IG), denumirilor de origine (DO) și specialităților tradiționale garantate (STG), precum și creării grupurilor de producători în scopul promovării produselor autohtone. De asemenea, au fost abordate mecanismele de obținere a protecției pentru IG autohtone la nivel național și internațional.
- Folosirea IG reprezintă o modalitate eficientă de promovare a produselor agricole moldovenești pe piața europeană și alte piețe de desfacere. Aceasta oferă garanții privind calitatea și originalitatea produselor. Mai mult decât atât, produsele cu IG se vând de regulă la prețuri mai ridicate.

Principalele probleme depistate

- În continuare, numărul cererilor de înregistrare a IG și DO este extrem de mic, în prezent fiind înregistrate 2 DO (Ciumai și Românești), 3 IG pentru vinuri (Valul lui Traian, Codri, Ștefan Vodă) și una pentru rachiu (Divin). În comparație cu Moldova, în Georgia sunt înregistrate circa 30 de IG și DO, protejate la nivel local, dar și pe plan internațional, iar la nivelul UE figurează 3400 de IG.
- Deși, legislația națională în domeniul proprietății intelectuale (PI) corespunde cu standardele internaționale și europene, există probleme legate de transpunerea în practică a prevederilor legale. De aceea, este necesară în continuare sporirea competențelor judecătorilor în domeniul soluționării litigiilor cu privire la drepturile de proprietate intelectuală, dar și sensibilizarea opiniei publice cu privire la legislația din domeniu.

■ Transport

Evoluții trimestriale majore

În perioada monitorizată, executivul a semnat cu BERD un Acord privind finanțarea proiectului de modernizare a Întreprinderii de Stat „Calea Ferată a Moldovei”. Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor a inițiat monitorizarea modului în care este implementată Legea drumurilor nr. 509 din 22.06.1995, modificată în 2011. De asemenea, executivul a adoptat Regulamentul privind organizarea și funcționarea Sistemului automatizat de supraveghere a circulației rutiere, denumit și „Controlul traficului”. Tot în aceeași perioadă, au continuat lucrările de reabilitare pe traseul național M3 Chișinău-Giurgiulești, realizate cu asistență financiară europeană. În altă ordine de idei, a fost finalizat proiectul de reabilitare a traseului Sărăteni-Soroca, realizat cu asistența financiară americană, prin intermediul Programului Compact. Totodată, Consiliul de Observatori al Fondului Provocările Mileniului Moldova a aprobat Planul activităților Programului Compact pentru 2015, precum și bugetul în valoare de 68 mil. dolari. Aceasta include activități legate de supravegherea exploatării celor 127,7 de kilometri de drumuri naționale.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Potrivit Acordului privind finanțarea proiectului de modernizare a Întreprinderii de Stat „Calea Ferată a Moldovei”, BERD urmează să vină cu investiții în valoare de 52,5 mil. euro, ce vor fi destinate modernizării căilor ferate moldovenești. Aceasta prevede reabilitarea infrastructurii feroviare, dar și achiziționarea a zece locomotive multifuncționale noi. UE figurează în calitate de co-finanțator la procurarea locomotivelor, acordând un grant investițional de 5 mil. euro. Pentru modernizarea rețelei feroviare moldovenești ar fi necesare investiții de 116,75 mil. euro. Printre alți finanțatori se va număra Banca Europeană de Investiții, a cărui împrumut va fi similar celui acordat de BERD (52,5 mil. de euro). De asemenea, proiectul va beneficia de finanțare nerambursabilă în valoare de 1,75 mil. euro din fondurile BERD, precum și de asistență financiară din partea Inițiativei Central Europene și a Guvernului Cehiei.
- „Controlul traficului” stabilește procedurile și mecanismul de înregistrare și evidență a informației în procesul supravegherii în regim automatizat a circulației pe drumurile publice.
- Reabilitarea traseului național M3 Chișinău-Giurgiulești este de importanță strategică pentru accelerarea traficului rutier între Chișinău și Giurgiulești, având în vedere sporirea continuă a volumului de bunuri transportate prin intermediul Portului Giurgiulești.
- Reabilitarea traseului Sărăteni-Soroca (93 km) a costat 100 mil. dolari, sumă alocată prin intermediul Programului Compact. Se estimează că în rezultatul renovării traseului vor beneficia circa 300 de mii de locuitori din raioanele Soroca, Telenești și Florești.

Principalele probleme depistate

- Planează incertitudini vizavi de calitatea administrării Întreprinderii de Stat „Calea Ferată”, unde până în prezent nu a fost desemnat un director nou. Amintim că un concurs de selectare a fost

desfășurat în 2014, în urma căruia, în lipsă totală de transparență, ar fi fost desemnat director fostul șef al Combinatului de panificație „Franzeluța”, Eugeniu Baleca, demis în 2011 din cauza prejudicierii aduse întreprinderii de panificație. Cu toate acestea, potrivit paginii oficiale a întreprinderii de Stat „Calea Ferată”, responsabil de administrarea întreprinderii, inclusiv de reprezentarea acesteia în cadrul reuniunilor internaționale, rămâne Serghei Tomșa, care asigură interimatul. Această situație riscă să ducă la tergiversarea procesului de modernizare a rețelei feroviare din țară, care urmează să fie realizată cu asistența financiară oferită de partenerii europeni.

- În pofida costului lucrărilor pentru reabilitarea traseului Sărăteni-Soroca (100 mil. dolari), realizate cu asistența financiară externă, dar și a importanței socio-economice a infrastructurii, au fost semnalate multiple cazuri de pagube aduse elementelor traseului (peste o sută de cazuri de furt sau vandalizare al indicatoarelor rutiere noi, furt de lămpi de pe pilonii de iluminare stradală etc.).

■ Societatea informațională

Evoluții trimestriale majore

În perioada monitorizată, a fost lansat sistemul informațional automatizat E-reporting care permite agenților economici să transmită rapoartele prin Internet, ceea ce simplifică procesul de depunere a formularelor. De asemenea, a fost demarată cea de-a doua etapă de digitizare a actelor de stare civilă care constituie fondul de arhivă al Serviciului Stare Civilă. În aceeași perioadă, a fost aprobată „Arhitectura de securitate a Platformei Tehnologice Guvernamentale Comune (MCloud)”. De asemenea, a fost lansată resursa informațională mcloud.gov.md, care constituie o interfață de prezentare pentru MCloud - Platforma Tehnologică Guvernamentală Comună. Conform celui de-al treilea Sondaj anual național²⁹ privind percepția publică vizavi de guvernarea electronică, realizat la comanda Centrului de Governare Electronică, în perioada noiembrie-decembrie 2014, în 2014 a fost înregistrată o sporire a gradului de dotare a gospodăriilor cu computere. Astfel, circa 67 % dintre respondenți au cel puțin un calculator acasă. Ponderea respondenților satisfăcuți de calitatea serviciilor publice electronice oferite de instituțiile guvernamentale este de 66.3%.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Sistemul e-Reporting reprezintă o metodă modernă și eficientă de schimb informațional, care permite minimizarea costurilor, timpului, dar și evitarea erorilor în raportarea statistică în cazul agenților economici. Totodată, de acesta pot beneficia instituțiile publice care prin intermediul lui pot accelera procesul de preluare și prelucrare a informațiilor. Sistemul informațional automatizat E-reporting constă din următoarele subsisteme: Subsistemul Portal, CNAS, BNS, CNAM, IFPS.
- În cea de-a doua etapă de digitizare a actelor de stare civilă se planifică digitizarea adițională a 9 mil. de acte de stare civilă, ceea ce va facilita accesul cetățenilor la servicii publice calitative, dar și o gestiune mai eficientă și mai sigură a datelor. Prin urmare, spectrul de servicii pe care cetățenii le pot solicita în regim online va fi extins cu încă 13 acte de stare civilă, de la 8 la 21.
- Arhitectura de securitate a platformei MCloud prevede asigurarea securității acesteia prin aplicarea principiului „securitate în profunzime”, cu utilizarea a 8 nivele de securitate.

Principalele probleme depistate

- Potrivit datelor sondajului realizat de CBS-AXA, în perioada noiembrie-decembrie 2014, la comanda Centrului de Governare Electronică, se atestă un interes redus față de paginile web ale instituțiilor guvernamentale, acesta constituind doar 30% în 2014, ceea ce este mai mult decât în 2013 (22%) sau în 2012 (16%), dar oricum este sub 50%. De asemenea, doar 15% din respondenți au apreciat la nivel înalt înțelegerea conceptului de e-guvernare. Totodată, se observă un nivel scăzut de înțelegere a beneficiilor guvernării electronice. Mai mult decât atât, circa 50% ar avea dubii dacă să recomande

²⁹ Sondaj Național Anual, Percepția, asimilarea și susținerea de către populație a e-Transformării Guvernării în Republica Moldova, http://egov.md/images/info/FINAL%202014_RO_Sondaj_RaportAnalitic_eGov.pdf

sau nu utilizarea serviciilor publice online. Potrivit sondajului, majoritatea respondenților apreciază cu 3.0 încrederea în siguranța serviciilor publice electronice, pe o scală de la 1 (nu am încredere) la 6 (am încredere deplină), doar 18% apreciind nivelul de siguranță cu notele 5 și 6.

■ Achiziții publice

Evoluții trimestriale majore

În perioada monitorizată, Ministerul Finanțelor a aprobat Ordinul privind Documentația de atribuire pentru realizarea achizițiilor publice de produse petroliere, obligatorii spre utilizare de către autoritățile contractante și operatorii economici la procedurile de achiziționare a carburanților. Tot în această perioadă, au fost operate câteva modificări în procesul de achiziții publice, ce vor intra în vigoare de la 1 ianuarie 2015.

Prin urmare, pentru verificarea și înregistrarea documentelor privind procedurile de achiziții va fi necesară indicarea codului fiscal (IDNO) de către autoritățile contractante și operatorii economici. De asemenea, anumite modificări a suferit conținutul anunțului de participare la Licitație Publică, introduse în conformitate cu angajamentele prevăzute în Acordul de Asociere cu UE. În altă ordine de idei, AAP a solicitat urgentarea prezentării spre înregistrare a contractelor, încheiate cu operatorii economici desemnați câștigători în rezultatul procedurilor de achiziții a combustibilului solid (cărbune).

Impactul acțiunilor întreprinse

- Indicarea codului IDNO în documentele privind procedurile de achiziții transmise spre înregistrare devine obligatorie de la 1 ianuarie 2015. Prin urmare, neindicarea codului fiscal va tergiversa procesul de înregistrare a documentației și respectiv examinarea acestora de către AAP.
- Potrivit noilor modificări, la publicarea unui anunț de participare pentru Licitația Publică în Buletinul Achizițiilor Publice, autoritățile contractante au următoarele obligații: 1) întocmirea documentelor de licitație în 2 exemplare, în conformitate cu tipul obiectului de achiziție; 2) folosirea modelului de invitație la licitație propus de AAP; 3) prezentarea la AAP a invitației la licitație, în format electronic, întocmită conform modelului standard și a documentelor de licitație în 2 exemplare (pe suport de hârtie), inclusiv alte documente suplimentare în funcție de tipul de achiziții.
- Documentația de atribuire pentru realizarea achizițiilor publice de produse petroliere a fost elaborată de AAP, în comun cu Ministerul Finanțelor, urmărind scopul standardizării și stabilirii unor condiții unice la întocmirea Documentelor de atribuire la procurarea carburanților.
- A fost atestată existența unor probleme ce țin de prezentarea spre înregistrare a contractelor încheiate cu operatorii economici selectați pentru a livra combustibil solid (cărbune). Ca urmare, Agenția Achiziții Publice a cerut urgentarea înregistrării contractelor pentru a asigura buna funcționare a instituțiilor de învățământ, instituțiilor medicale și altor instituții publice în perioada rece 2014-2015.

Principalele probleme depistate

- În domeniul achizițiilor publice există probleme legate de transparență, precum: (i) publicarea sporadică a achizițiilor publice; (ii) accesul minim a publicului la informația despre procesul de achiziții (într-un limbaj accesibil); (iii) lipsa accesului la documentele de raportare (etapa post-achiziție); (iv) executarea necorespunzătoare a contractelor. Acestea generează cazuri de corupție și respectiv de fraudare a fondurilor publice.

■ Impozitarea

Evoluții trimestriale majore

În trimestrul 4, în conformitate cu calendarul bugetar, Ministerul Finanțelor a inițiat procesul de elaborare a Cadrului bugetar pe termen mediu (CBTM) pentru anii 2016-2018. În condițiile neadoptării Legii bugetului de stat pentru 2015, Ministerul Finanțelor a aprobat Ordinul nr. 183 din 22 decembrie 2014 cu privire la aplicarea bugetului de stat provizoriu pentru 2015. De asemenea, a fost aprobat Regulamentul privind repartizarea bugetului de stat pe anul 2015, elaborat în conformitate cu Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181 din 25 iulie 2014, care stabilește procedura de repartizare a bugetelor autorităților publice centrale. În altă ordine de idei, a fost semnat Acordul interguvernamental de cooperare cu SUA privind facilitarea implementării prevederilor Actului privind îndeplinirea obligațiilor fiscale cu privire la conturile străine (FATCA) ce ține de combaterea evaziunii fiscale.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181 din 25 iulie 2014 permite Ministerului Finanțelor să emită decizia privind aplicarea bugetului provizoriu în cazul în care legea bugetară pe anul următor nu este adoptată până la finele anului bugetar în curs. În acest context, se va opera cu bugetul provizoriu pentru 2015, format și executat în corespundere cu legea bugetară pentru 2014, fiind excluse orice majorări a volumului de cheltuieli. Bugetul provizoriu va fi valabil până în momentul punerii în aplicare a legii bugetare anuale pentru 2015. Operațiunile efectuate în cadrul bugetului provizoriu vor fi transferate în contul bugetului adoptat pentru 2015.
- Potrivit Acordului Interguvernamental FATCA, instituțiile financiare din domeniul financiar bancar și nebancar, care cad sub incidența prevederilor FATCA, urmează să raporteze Serviciului Fiscal al SUA informații despre conturile financiare deținute de către contribuabilii americani sau de către entitățile străine cu acționariat format în mod substanțial din contribuabili americani.

Principalele probleme depistate

- Bugetul provizoriu pentru 2015 prevede stabilirea deficitului bugetar la nivelul valorii aprobate în legea bugetului de stat pentru 2014. Totodată, pe parcursul implementării bugetului provizoriu, este exclusă posibilitatea efectuării unor cheltuieli pentru acțiuni noi neprevăzute în legea bugetului pentru 2014. Ca urmare a limitelor în cazul bugetului provizoriu, diverse măsuri noi preconizate pentru 2015, cel mai degrabă, nu vor putea fi realizate. Totodată, proiectele susținute financiar din surse externe, dar care necesită finanțare adițională din sursele bugetare naționale, riscă să fie amânate, ceea ce ar putea cauza probleme în lanț pentru desfășurarea anumitor elemente ale agendei de reforme preconizată pentru 2015.
- Mai multe autorități publice locale nu s-au conformat prevederilor legale, aprobând bugetele locale după data de 10 decembrie 2014. Astfel, 12 din 931 administrații publice locale (unități administrativ-teritoriale de nivelul întâi și al doilea (UAT)) nu s-au încadrat în prevederile legale, printre care și Municipiul Chișinău. De asemenea, nu au reușit să repartizeze bugetele locale deja aprobate în conformitate cu calendarul prescris în lege, adică până la 1 ianuarie 2015, autoritățile publice locale ale raioanelor Briceni, Cahul și Nisporeni, precum și cele ale municipiului Chișinău și UTA Găgăuzia.
- Convenții privind evitarea dublei impuneri și prevenirea evaziunii fiscale nu au fost semnate cu toate țările membre ale UE (cu cel puțin jumătate din 28), ceea ce poate afecta atragerea investițiilor din statele europene vizate.